 <https://doi.org/10.30563/turklad.1227996>

İntihal / Plagiarism

This article was checked by

programında bu makale taranmıştır

Makale Bilgisi / Article information

Makale Türü / Article types	: Araştırma Makalesi / Research article
Geliş Tarihi / Received date	: 02.01.2023
Kabul Tarihi / Accepted date	: 10.06.2023
Yayın Tarihi / Date published	: 20.06.2023

Atıf / Citation

Çelik, G. ve Çelik, Ö. (2023). Türk Soylulara Türkçe Öğretiminde Sıkça Karşılaşılan Noktalama İşaretleri Sorunları Ve Çözüm Önerileri. *Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi / International Journal of Turkic Dialects (TÜRK LAD)*. 7. Cilt, 1. Sayı, 105-116.

**TÜRK SOYLULARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE SIKÇA KARŞILAŞILAN
NOKTALAMA İŞARETLERİ SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**
Common punctuation problems in teaching Turkish to speakers of other Turkic languages and solutions

GÖKCAN ÇELİK¹
ÖZKAN ÇELİK²

Öz

Noktalama işaretlerinin dilin yapı ve anlam özelliklerini korumada ve işleyişini sağlamada önemli görevleri vardır. Daha açık bir ifadeyle, noktalama işaretleri metnin daha kolay yazılmasını ve daha net anlaşılmasını sağlar. Bu bağlamda, hem ana dil öğretiminde hem de yabancı dil öğretiminde önem verilmesi gereken bir husustur.

Bu çalışmanın amacı, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi hazırlık sınıflarında Türkiye Türkçesi öğrenen Türk soylu öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinde sıkça yaptıkları noktalama hatalarını araştırmak, bu hataların sebeplerini irdelemek ve bu hataların giderilmesine ilişkin çözüm önerileri sunmaktır. Araştırmaya B1 düzeyinde ana dili Kırgızca ve Rusça olan 96 Türk soylu öğrenci katılmıştır. Araştırmanın veri kaynağını bu öğrencilerin önceden belirlenen ve giriş paragrafı verilen bir masalın devamını yazma etkinliğinde ürettikleri metinler oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi metodu kullanılmış ve öğrencilerin bu metinlerde noktalama işaretleri konusunda sıkça yaptıkları hatalar tespit edilmiştir. Daha sonra bu hatalar alt başlıklar hâlinde sınıflandırılarak nedenleri yorumlanmıştır. Araştırmanın sonucunda tespit edilen hataların daha çok öğrencilerin ana dilleri olan Kırgızca ve Rusçanın etkisinden ve noktalama işaretlerinin kullanım yerlerine dair bilgi eksikliğinden kaynaklandığı görülmüştür. Araştırmanın bulgu ve sonuçlarından yola çıkarak yapılan değerlendirmeler ve öneriler, Türk soylulara Türkçe öğretiminde özellikle noktalama

¹Dr., Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Dil Hazırlık Bölümü. Bişkek/ KIRGIZİSTAN. el-mek: gokcan.celik@manas.edu.kg

 ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0404-5591>

²Okutman, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Dil Hazırlık Bölümü. Bişkek/ KIRGIZİSTAN. el-mek: ozkan.celik@manas.edu.kg

 ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4851-7186>

işaretlerinin kullanımında dikkat edilmesi gereken hususları göstermesi ve bu konuda öğrencilere düşen sorumlulukları ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Soylu, Yazma Becerisi, Noktalama İşaretleri

Abstract

Punctuation marks have important duties in preserving the structure and semantic features of the language and ensuring its functioning. In other words, punctuation marks make the text easier to write and understand more clearly. In this context, it is an issue that should be given importance in both mother tongue teaching and foreign language teaching.

The aim of this study is to investigate the punctuation errors frequently made by Turkic origin students learning Turkish in the preparatory classes of Kyrgyzstan-Turkey Manas University in their written expression skills, to examine the causes of these errors and to offer solutions for eliminating these errors. 96 students of Turkic origin, whose mother tongue is Kyrgyz and Russian at B1 level, participated in the research. The data source of the research consists of the texts that these students produced in the activity of writing the continuation of a tale, which was predetermined and given an introductory paragraph. In the research, the document analysis method, one of the qualitative research methods, was used and the mistakes that the students made about punctuation marks in these texts were determined. Later, these errors were classified under sub-headings and their reasons were interpreted. As a result of the research, it was seen that the errors detected were mostly caused by the influence of the students' mother tongues, Kyrgyz and Russian, and the lack of knowledge about the use of punctuation marks. The evaluations and suggestions made based on the findings and results of the research are important in terms of showing the points that should be considered especially in the use of punctuation marks in teaching Turkish to the Turkic origin students and revealing the responsibilities of the instructors in this regard.

Keywords: Turkic Origin, Writing Skills, Punctuation Marks

1. Giriş

Yabancı dil eğitimi okuma, dinleme, konuşma ve yazma olarak dört temel beceri üzerinden ilerlemektedir. Bu dört temel beceri birbiriyle sıkı bir ilişki içindedir. Dolayısıyla öğrenci öğrendiği yabancı dilde hem okuduğu ve dinlediğini anlamalı hem edindiği dil bilgisi yapılarını ve sözcükleri kullanarak konuşmalı bir de bunu kâğıda dökebilecek yeterlikte olmalıdır. İyi bir yabancı dil eğitiminde hedef tam anlamıyla budur. Ancak her ne kadar bu dört temel beceri birbiriyle sıkı ilişki içinde olsa da becerilerin öğrenci açısından kazanımı eş zamanlı değildir. Yapılan çalışmaların (Ungan, 2007; Çakır, 2010; Bağcı ve Başar, 2013; Tiryaki, 2013; Tağa ve Ünlü, 2103; Biçer, Çoban ve Bakır 2014; Genç, 2017; Aykaç, 2018) önemli bir kısmı ortaya koymuştur ki yazma eğitimi diğer beceriler arasında diğerlerine oranla en zor ve en uzun sürede kazanılan beceridir. Çünkü yazma becerisi öğrenciden duyu ve düşünce yoğunluğunu bir mantık çerçevesinde kâğıda dökemeyi, bunu yaparken de dil bilgisi yapılarını, yazım kurallarını, noktalama işaretlerini bilmesini ve doğru kullanmasını talep etmektedir. Bu talepler doğrultusunda bir metin oluşturmak genellikle öğrencileri ana dilinde de öğrendiği yabancı dilde de zorlamaktadır. Kaldı ki bu durum özellikle dil öğreniminde oldukça motivasyon bozucudur. Öte yandan eğitim amacıyla öğrenilen bir yabancı dilde öğrencinin yazma becerisi diğer becerilere oranla daha düşükse ve kendini ifade etmekte zorlanıyorsa derse olan ilgisinin azalacağı ve motivasyonunu kaybedeceği açıktır.

Yazma becerisinde temel hedef hiç şüphesiz iyi bir metin ortaya koymaktır. Bağdaşıklık ve tutarlılık başta olmak üzere bir metinde önemli olan hususlardan bir de noktalama işaretleridir. Daha açık bir ifadeyle, öğrenci öğrendiği yabancı dilin sahip olduğu yazım

kurallarını ve noktalama işaretlerini de bilmeli ve bunu oluşturduğu metinlerde doğru kullanmalıdır. Çünkü konuşma becerisinde kullanılan jest ve mimikler ile tonlamalar yazma becerisinde yerini yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine bırakır. Özellikle de noktalama işaretlerini bilmek ve onları doğru kullanmak yazan ile okuyan arasında yaşanacak anlam kargaşasını önler. Kavcar, Oğuzkan ve Aksoy (2012: 42) da çalışmalarında sesin belirlediği anlatım değerinin yazılı anlatımda noktalama işaretlerinin sağladığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte noktalama işaretleri anlamı daha açık hâle getirdiği gibi yazının daha da kolay okunmasına zemin hazırlar. Anlamın temel birimi olan cümleleri ayırarak anlamı etkili kılar ve okuyucunun ilgisini uyanık tutmasını da kolaylaştırır (Erten, 1959: 2; Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 2004: 84). Başka bir deyişle, noktalama işaretleri konuşma sırasındaki vurgu ve tonlamaların yerine geçtiğinden yazarın sesini okuyucuya ulaştıran en önemli araçlardır. Konuyla ilgili olarak Memiş & Kansızoğlu'nun (2022: 55) tespitleri oldukça yerindedir:

Birey yazarken içsel bir konuşma süreci geçirir ve bu iç konuşmaları yazıya aktararak bir mesaja dönüştürür. Oluşturduğu mesaj bir başkası tarafından okunduğunda ise süreç yazar açısından sonuçlanır. Okunan mesaj anlaşıldığında ise iletişim süreci tamamlanır. İşte noktalama işaretleri bu mesajın doğru anlaşılmasında ve konuşma sırasında yardımı alınan beden dili, vurgu, tonlama, ezgi, durak, ulama, ton ve uzunluk gibi unsurların yerinin doldurulmasında önemli bir rol üstlenmektedir.

Noktalama işaretleri kullanılmadığında veya yanlış kullanıldığında, yazıdaki anlam bulanıklaşır, cümlelerin ve cümleleri oluşturan öğelerin nerede başlayıp nerede bittiği belirsizleşir, bunu tespit etmek zorlaşır ve okunan metnin anlaşılması çok güç bir hâl alır. Bu açıdan noktalama işaretlerinin, etkili bir okuma ve yazma becerisi sahibi olabilmeleri için Türkçeyi yabancı/ikinci dil olarak öğrenenlere mutlaka öğretilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda noktalama işaretleri yazma becerisinin önemli bir bölümüdür. Bu durum yabancılara Türkçe öğretiminde olduğu kadar Türk soylulara Türkçe öğretiminde de geçerlidir.

2. Araştırmanın amacı ve önemi

Alanyazı incelediğinde noktalama hususunda yapılan çalışmaların yoğun olarak noktalama işaretlerinin kullanım becerilerine, noktalama işaretlerinin öğretiminde çeşitli yöntem, teknik ve stratejilerin işlevine yönelik (Uludağ, 2002; Ergin, 2009; Kara, 2010; Karakoyun, 2010; Kırbas, 2010; Maden, 2013; Sever ve Memiş, 2013) olduğu tespit edilmiştir.

Bu çalışmanın amacı ise, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi hazırlık sınıflarında Türkiye Türkçesi öğrenen Türk soylu öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinde sıkça yaptığı noktalama hatalarını araştırmak, bu hataların sebeplerini irdelemek ve çözüm önerileri sunmaktır. Araştırma sonucunda ortaya konulan hatalar alt başlıklar hâlinde tasnif edilmiş ve bu hataların nedenleri yorumlanmıştır. Araştırmanın bulgu ve sonuçlarından yola çıkarak yapılan değerlendirmeler ve öneriler, Türk soylulara Türkçe öğretiminde özellikle noktalama işaretlerinin kullanımında dikkat edilmesi gereken hususları göstermesi ve bu konuda öğrencilere düşen sorumlulukları ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır.

3. Araştırmanın çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu hazırlık sınıflarında Türkiye Türkçesi öğrenen B1 düzeyinde ana dili Kırgızca ve Rusça olan 96 Türk soylu öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubu *tabakalı örnekleme yöntemiyle* seçilmiştir. Araştırma evreninin yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik durum, eğitim vb. gibi açılardan homojen olmaması bu örnekleme yönteminin kullanılmasını zaruri kılmıştır.

4. Verilerin toplanması

Araştırmanın veri kaynağını bu öğrencilerin önceden belirlenen ve aşağıda giriş paragrafı verilen bir masalın devamını yazma etkinliğinde ürettikleri metinler oluşturmaktadır.

Aşağıdaki masalın devamını yazalım.

Bir varmış bir yokmuş. Çok eskiden bir padişah ve bu padişahın da üç oğlu varmış. Padişah çok hastaymış. Bir gün oğullarını yanına çağırıp şöyle demiş:

- Oğullarım biliyorsunuz, çok hastayım. Pek yakında bu dünyadan göç edeceğim...

Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerden yukarıda giriş paragrafı verilen masalın devamını yazmaları istenmiştir. Bu yöntemin seçilmesindeki başlıca faktör öğrencilerin B1 düzeyinde olmalarıdır, yani masalı devam ettirecek başta Belirsiz Geçmiş Zaman/Duyulan Geçmiş Zaman (-miş) dilbilgisi yapısı ile ihtiyaç duyacakları temel söz varlığını bilmeleridir. Bir diğer etmen ise, yazacakları masalı oluştururken daha önce ailesinden ve sosyal çevresinden duyduğu bir masala benzeterek daha rahat şekilde hareket etmelerini sağlamaktır. Deneme tarzındaki bir yazılı metinde kullanabileceği pek fazla noktalama işaretleri olmayacağından soru işareti (?), ünlem işareti (!), tırnak işareti (""), kısa çizgi (-), noktalı virgül (;) vb. gibi noktalama işaretlerini bolca kullanabileceği masal tarzının seçilmesi de bir diğer etmendir. Bu bağlamda B1 düzeyindeki 96 öğrencinin hemen hemen hepsi 60 dakikalık sürede yaklaşık iki sayfalık bir masal oluşturmuştur.

5. Verilerin analizi

Oluşturulan masallardaki noktalama işaretleriyle ilgili hataların tespitinde nitel araştırma yöntemlerinden *doküman analizi* metodu kullanılmıştır. Doküman analizi, belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsamaktadır (Karasar, 2005). Ayrıca, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin incelenmesi olarak da tanımlanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Böylelikle öğrencilerin noktalama işaretleri konusundaki yeterlik düzeyleri ve sıkça yaptıkları hatalar net bir şekilde tespit edilmiştir. Bu aşamada yorumlarda doğrudan alıntılara yapılacak yerlerde öğrencilerin ismi yerine Katılımcı 1 (K.1) şeklinde kısaltma ve kodlamalar da yapılmıştır.

6. Bulgular ve yorum

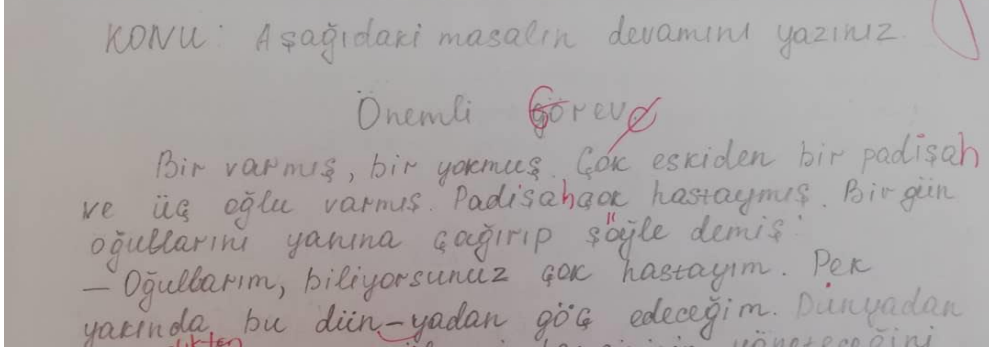
Katılımcıların oluşturdukları masalların içeriklerinde padişah, ölmeden önce tahtın kendinden sonraki varisini belirlemek için yarışmalar düzenlemiş, kimisinde bilmeceler sormuş, kimisinde oğullarından dünyanın en pahalı hediyelerini istemiş, kimisinde ise maharetlerini göstermelerini beklemiştir.

Metinler yazım ve noktalama açısından incelendiğinde ise öğrencilerin noktalama işaretlerinden özellikle nokta, virgül, tırnak işareti ve kısa çizginin kullanımında pek çok hata yaptığı görülmüştür. Ancak bu hatalar zikredilen işaretlerin tüm kullanımlarıyla ilgili değildir. Yanlış noktalama işaretlerinin kullanılması kadar gereksiz noktalama işaretlerine de yer verildiği saptanmıştır. Ayrıca Türkçedeki mevcut noktalama işaretlerinden pek çoğuna da yer verilmediği anlaşılmıştır.

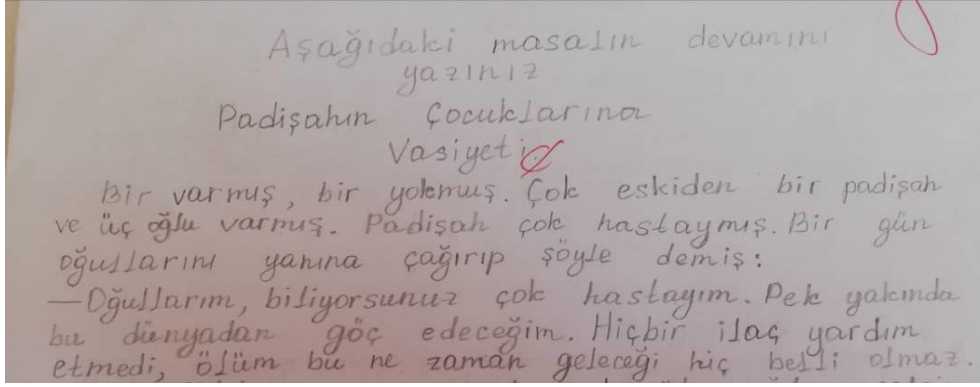
B1 düzeyindeki Türk soylu öğrenciler noktalı virgül, tek tırnak, ayraç çeşitleri gibi noktalama işaretlerine hiç yer vermezken, nokta, virgül, soru işareti, ünlem işareti, tırnak işareti, kısa çizgi gibi temel noktalama işaretlerini sıkça kullanmıştır. Bu kullanımlar sırasında yaptıkları yanlışları alt başlıklar hâlinde şöyle tasniflemek mümkündür.

6.1. Nokta işaretinin (.) kullanımı ile ilgili yapılan yanlışlar

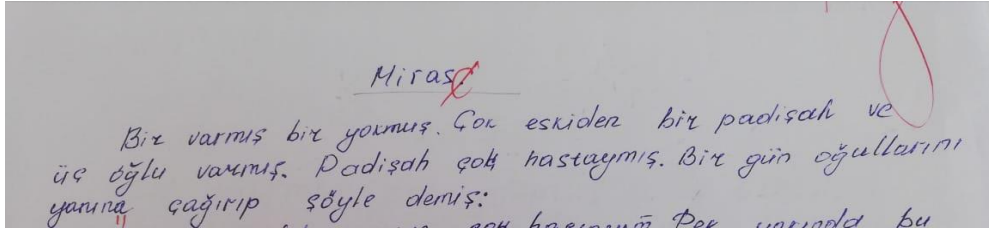
Araştırmaya katılan 96 öğrencinin çoğunluğunda biten cümle sonuna -kısmen tırnak içindeki cümlenin de- nokta koyma gerekliliğini yerine getirdiği ancak 42'sinin başlık yazarken de sonuna nokta koyduğu görülmüştür. Aşağıda numaralandırılmış bazı örneklerin resimleri verilmiştir:

Şekil 1: K.2'nin başlığındaki nokta işareti

Şekil 2: K.5'in başlığındaki nokta işareti

Şekil 3: K.11'in başlığındaki nokta işareti

Yukarıda verilen örneklerden başka;

Altın Kuş. (K7),

Tahtdaki Padişah. (K21) (Tahttaki Padişah),

Derinden Aşık prens. (K24) (Derinden Aşık Prens),

Nezaket. (K29),

Kralın İlginç Bir Hediyesi. (K39),

Taht oyunları. (K41) (Taht Oyunları),

Müslüman ülkenin yok oluş sebebi. (K31) (Müslüman (Bir) Ülkenin Yok Oluş Sebebi)

Padişahın isteği. (K56) (Padişahın İsteği),

En Güzel Hediye. (K33),

Köle Kral Oldu. (K62),

Genç Kralın Masalı (K67),

Kralın oğulları. (K74), (Kralın Oğulları)

*Komşu ülkeler hikayesi. (K56) (Komşu Ülkeler(in) Hikâyesi),
Suçiçeği. (K56)*

şeklindeki örnekler de toplanan veriler arasındadır. Bu durum öğrencilerin ana dili olan Kırgızcanın ve dolayısıyla Rusçanın yazım özellikleriyle doğrudan ilintilidir. Çünkü Sovyetler döneminde Türk lehçelerinin yazı dilleri oluşturulurken Rusça ile ortak olan Kiril alfabesi ve Rusça imlâ (yazım) kuralları dayatılmıştır (Özeren, 2019: 105). 1990 yılında Sovyetler Birliği resmen dağılmış ve akabinde Kırgızistan bağımsızlığını ilan etmişse de Kırgız Türkçesinde yazım açısından hâlâ Rusça imlâ kuralları dikkate alınmaktadır.³ Bu nedenledir ki katılımcılar metinlerinde başlık yazımında ana dil etkisiyle (.) nokta kullanma eğilimindedirler.

6.2. Virgülün (,) kullanımı ile ilgili yapılan yanlışlar

TDK Yazım Kılavuzunda “Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur.”⁴ şeklinde ilk kullanım yeri belirtilen virgül işaretinin araştırma kapsamında öğrenciler tarafından doğru şekilde kullanıldığı tespit edilmiştir, ancak sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konan virgül işaretinin genelde “ve” bağlacından hemen önce de bulunduğu görülmüştür. Aynı hatanın –(y)İp ulacından hemen sonra da yapıldığı tespit edilmiştir. Dönüt yapılırken öğrencilere nedeni sorulduğunda da “her ikisinde de sıralı cümleler ve/veya sıralı işleri ayırmak maksadıyla konduğu” bildirilmiştir.

Atlara binmişler, paralar(ı) almışlar, ve her biri kendi yoluna gitmiş. (K42)

Babasının parasını akıllı kitaplara harcamış, ve kralın hizmetinde kalmış. (K47)

Bütün gece çalışmış, yorulmuş, ve eve dönmüş. (K18)

Ben sadece seninle son dakikalarını geçirmek istiyorum, ve sevgimi sana hediye etmek istiyorum. (K83)

Babası tüm mücevherlere sahip, hazinesi dolu, ve oğlu kendinin sevgisinden hiçbir şey bulamadı. (K87)

(Babası tüm mücevherlere sahip, hazinesi dolu (ama) oğlu onun sevgisinden hiçbir şey bulamamış.)

Sabah onlar kızların(ı) çağırıp, bu haberi onlara bildirmişler. (K14)

Cadı da delikanlıya “Duy beni, ben sana hiçbir şey yapmam.” diye söylep, onu aldatıp, gitmiş. (K24)

(Cadı da delikanlıya “Duy beni, ben sana hiçbir şey yapmam.” diye söyleyerek onu aldatıp gitmiş.)

Bir gün kral şehirdeki bütün büyücüleri çağırıp, onlardan yardım istemiş. (K79)

Eşyaların topla, prensler yola çıkmış. (K5)

(Prensler eşyalarını toplayıp yola çıkmış.)

6.3. Tırnak işaretinin (“”) kullanımı ilgili yapılan yanlışlar

Araştırma kapsamında incelenen dokümanlarda en çok tırnak işaretiyle ilgili hatalara rastlanmıştır. Hemen hemen bütün dokümanlarda tırnak işaretinin bulunması hiç şüphesiz seçilen masal türünün diyaloglarla ilerlemesinden kaynaklanmaktadır. Ancak bu durum öğrencilerin tırnak işaretinin kullanımıyla ilgili hatalarını da ortaya çıkarmıştır.

³ Konuyla ilgili geniş bilgi için bkz. M. Özeren (2019). Türk Dünyasında Ortak İmlâ (Yazım Sorunu), Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi (TÜRKLAD), 3 (1), 104-121. DOI: 10.30563/turklad.515705

⁴ <https://www.tdk.gov.tr/icerik/yazim-kurallari/noktalama-isaretleri-aciklamalar/> Erişim Tarihi: 30.11.2022

Tırnak işaretinin kullanımında göze çarpan ilk durum cümle içinde verilen direkt cümlelerde tırnak işaretinin hiç kullanılmaması gelmektedir:

Reyyan tamam dedi. (K20) (Reyyan “Tamam.” dedi.)

Sen bu böreği küçük kardeşine ver demiş. (K2)

(“Sen bu böreği küçük kardeşine ver.” demiş.)

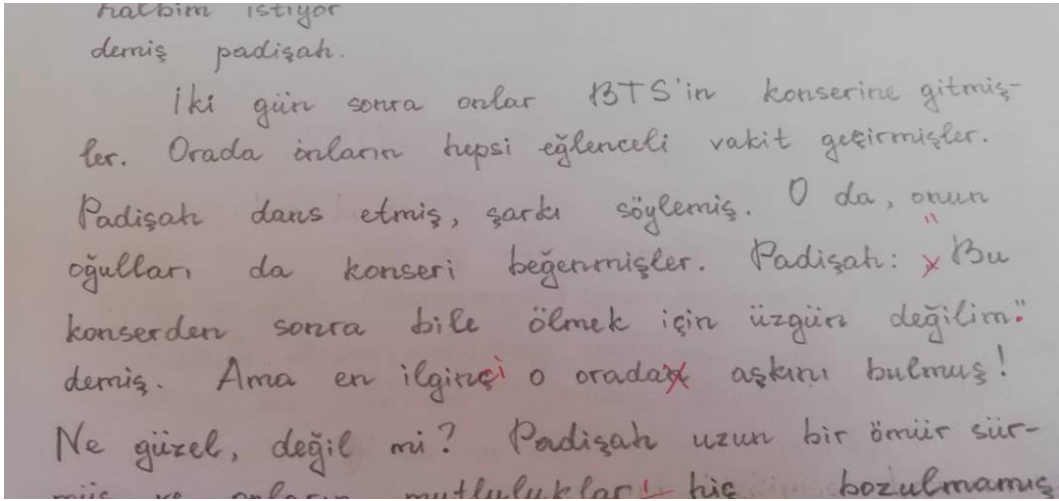
Orada kuşlar erkenden ötüyor beni uyandırırılar diye düşündü ve her şeyini hazırlayıp ormana gitmiş. (K46)

(“Orada kuşlar erken ötüyor, beni uyandırırılar.” diye düşündü ve her şeyini hazırlayıp ormana gitmiş.)

Oğlan benim için en önemli benim ailem diye cevap vermiş. (K58)

(Oğlan “Benim için en önemli (şey) ailem.” diye cevap vermiş.)

Tırnak işaretinin kullanıldığı durumlarda ise genelde birinin aşağıdan diğerinin yukarıdan yazılması söz konusu olmuştur. Örneğin;

Şekil 4: K22'nin kâğıdında görülen tırnak işareti ile ilgili hata

„Bu konserden sonra bile ölmek için üzgün değilim.” demiş.

cümlesindeki tırnak işaretinin yanlış kullanımı 27 katılımcıda daha tespit edilmiştir. Öğrenciler Türkçede tırnak işaretlerinin her birinin yukarıdan kullanıldığına dikkat etmeden ilk işareti aşağıdan ikincisini ise yukarıdan koymuştur. Bu durum yine ana dili etkisiyledir, çünkü Kırgızca ve Rusçada tırnak işaretlerinin ilki aşağıdan ikincisi yukarıdan konmaktadır. Buradan hareketle öğrencilerin işareti nerede kullanacaklarını bildiklerini ancak ileriye ket vurma bağlamında nasıl kullanacaklarını bilmediklerini söyleyebiliriz.

„Kim benim kızımı iyileştirse kızımı onunla evlendireceğim.” demiş kral. (K19)

„Ben bir fikra anlatsam siz bana çiçeği hediye eder misiniz?” diye söylemiş. (K56)

„Oğullarım, bu üç tavuğu kimse görmediği bir yerde soğuşunuz gerek.” demiş. (K44),
(“Oğullarım, bu üç tavuğu kimsenin görmediği bir yerde kesmeniz gerek.” demiş.)

Kral: „Bizim hala oğlumuz olmadı. Ama biz oğlumuz olmasın(t) çok istedik.” demiş. (K91)

Tırnak işaretinin kullanımıyla ilgili bir diğer hata ise tırnak işareti ile alıntılanan cümlelerin sonuna gerekli noktalama işaretinin konulmadan tırnağın kapatılmasıdır. Örneğin;

Cadı “sen kimsin” diye sordu. (K24) (Cadı “Sen kimsin?” diye sordu.)

Kral “ok nereye çarparsa oradaki kızla evleneceksinler” diye emir emretmiş. (K14)

(Kral “Ok nereye düşerse oradaki kızla evleneceksiniz.” diye emretmiş.)

“bana samimi aşkı bulun o insanı kral seçeceğim” demiş. (K58)

(“Bana samimi aşkı bulun, onu kral seçeceğim.” demiş.)

Kral Bekzat ve Oroz gelmiş “ne oldu ne oldu” diye sormuşlar. (K42)

(Kral Bekzat ve Oroz gelmiş “Ne oldu? Ne oldu?” diye sormuşlar.)

Annesi “Çocuğum ben seni sırtımda taşıyım haydi sırtıma çık” demiş. (K63)

(Annesi “Çocuğum, ben seni sırtımda taşıyım, haydi sırtıma çık.” demiş.)

Vezir kralı “Torunlu olacaksınız” diye kandırmış. (K19)

(Vezir, kralı “Torun sahibi olacaksınız.” diye kandırmış.)

Konuşma çizgisi tercih edilen yerlerde konuşma çizgisinden hemen sonra tırnak işaretinin de kullanılması tırnak işaretleriyle ilgili tespit edilen son hatadır. Bu hatayı yapan öğrencilerin konuşma çizgisi kullanılan yerde tırnak işaretinin olamayacağını bilmedikleri açıktır. Örneğin;

Oğulları babasına – “Biz senin acın için bir çare bulacağız.” diye söz vermişler. (K22)
(Oğulları babasına “Biz senin acın için bir çare bulacağız.” diye söz vermişler.)

6.4. Kısa çizginin (tire) (-) kullanımı ile ilgili yapılan yanlışlar

Kısa çizginin kullanımıyla ilgili görülen yanlışlık ise tırnak içindeki cümlelerin bitiminden hemen sonra kısa çizgi konarak ana cümlelerin devam ettirilmesi şeklindedir. Böyle bir kullanım Türkçede yoktur. Ancak Rusçada tırnak içinde olan ya da olmayan alıntı cümlelerden sonra, konuşma çizgisinden sonraki alıntı cümlelerin bitiminde (bazen virgölün ardından) tire kullanılır (Özeren, 2019: 114). Bu da yine ana dil etkisiyle yapılan yanlışlardan biridir diyebiliriz.

“Sen benim müthiş kızım değilsin, sen faydasızın.” - diye kızın(ı) kovdu. (K51)

“Şimdi haydi gidip yarınki yarışmaya hazırlanın.” - diye sözünü bitirmiş. (K14)

“Sizde bir eksir (iksir) varmış.” - diyerek eksiri sormuşlar. (K24)

“... Sen karşılığında kral oldun zamanda beni baş vezir yap.” - diye Hasan’a söyledi. (K19) (Bunun karşılığında kral olduğun zaman sen de beni başvezir yap.” diye Hasan’a söyledi.)

Büyük oğlu Uğur “Sizden sonra ben kral olacağım, ne böyle kendini rahatsız ediyorsun.” - demiş.

„Bu nedenle ben sizlere miraslarımı bırakmam lazım.” - demiş. (K24)

(“Bu nedenle benim sizlere mirasımı bırakmam lazım.” demiş.)

7. Sonuçlar ve öneriler

Araştırmanın sonucunda B1 düzeyindeki Türk soylu öğrencilerin nokta, virgül, soru işareti, ünlem işareti, tırnak işareti, kısa çizgi gibi temel noktalama işaretlerini sıkça kullandıkları ancak kullanım sırasında pek çok hata yaptıkları tespit edilmiştir. Bunlar;

- başlıkta noktanın kullanılması,
- genelde “ve” bağlacından hemen önce ve -(y)İp ulacından hemen sonra virgül işaretinin konulması,

- cümle içinde verilen direkt cümlelerde tırnak işaretinin hiç kullanılmaması,
- tırnak işaretinin birinin aşağıdan diğerinin yukarıdan yazılması,
- tırnak işareti ile alıntılanan cümlenin sonuna gerekli noktalama işaretinin konulmadan tırnağın kapatılması,
- konuşma çizgisi tercih edilen yerlerde konuşma çizgisinden hemen sonra tırnak işaretinin de kullanılması,
- tırnak içindeki cümlenin bitiminden hemen sonra kısa çizgi konarak ana cümlenin devam ettirilmesidir.

Bu hataların bazılarının ana dil Kırgızca ve Rusçanın tesiriyle oluştuğu bazılarının ise işaretlerin kullanım yerlerine dair bilgi eksikliğinden kaynaklandığı görülmektedir. Bununla birlikte Kırgızca ve Rusçanın etkisiyle yapılan hataları ileriye ket vurma bağlamında da değerlendirmek mümkündür. Bilindiği gibi *ket vurma* öğrenilmiş bir malzemenin hatırlanması sırasında ortaya çıkan bozucu etkiye denir. İkiye ayrılır “ileriye ket vurma” ve “geriye ket vurma”. *İleriye ket vurma*; öğrenilmiş iki malzemenin daha önce öğrenilen daha sonra (daha yeni olan) öğrenilmiş olanı hatırlamayı engellemesi ya da bozmasıdır (Gündoğdu, 2013: 177-178). Dolayısıyla öğrenciler Türkçe metin yazarken eski bilgileriyle yeni bilgileri arasındaki ayrımı her ne kadar dikkat etseler de yazım aşamasında eski bilgileri baskın geldiği için Türkçe noktalama işaretleri konusunda hata yapmaktadırlar. Bunun yanı sıra öğrencilerin noktalama işaretlerini temel anlamda tanıdıkları ancak kullanım yerlerine ilişkin yeterli bilgiye sahip olmadıkları saptanmıştır.

Yazılı metinlerde standardı ve yazım birliğini sağlamak, duygu ve düşünceleri daha açık şekilde ifade ederek anlatılmak istenenleri karşı tarafa iletme, sözün vurgu ve ton gibi özelliklerini göstererek konuşmadaki incelikleri yazıya aktarmakla görevli noktalama işaretleri Türkçede önemli bir husustur, ancak bu duruma yeterli ilgi gösterilmediği açıktır. Avrupa Ortak Çerçeve Metninde de noktalama ile ilgili yeterli açıklama yapılmaması da tezimizi destekler niteliktedir.

Noktalama işaretlerini öğretme ve öğrenme belirli bir süreci kapsar. Öğrenci, okuma metinlerinde karşılaştığı noktalama işaretlerinin görevlerini A1 seviyesinde yaptırılacak dikte çalışmaları ve sonrasında kontrollü-güdümlü yazma çalışmalarıyla öğrenecektir. Ancak burada öğreticinin yazma etkinliklerinin sonunda verdiği dönüt tek başına yeterli değildir, daha doğrusu tahta başında verilen bu dönütler anlık öğrenmeye yardımcı olurken bilgiyi kalıcı hâle getirmeye yetmemektedir. Öte yandan noktalama konusu öğreticinin inisiyatifine ve çabalarına bırakılacak kadar da basit bir konu değildir. Bu bağlamda noktalama işaretleri ile ilgili belli başlı önerilerimiz şöyledir:

- Noktalama işaretleri belirli bir program dâhilinde derslerde işlenmeli ve ders kitaplarına konu olarak girmelidir. İlk olarak nokta, virgül, soru işaret gibi temel noktalama işaretleri öğretilmelidir. Seviyelere ve işlenen metin türlerine göre de kullanım yerleri açıklanmalıdır.

- Ders kitaplarıyla birlikte çalışma kitaplarında da noktalama işaretlerinin kullanım yerlerini öğreten ve öğrettiğini pekiştiren alıştırmalar hazırlanmalıdır. Örneğin; 4-5 cümlelik bir paragraf yazılarak noktalama işaretleri boş bırakılmalı, öğrencilerden bu boşlukları uygun noktalama işaretleriyle tamamlamaları istenmelidir.

- Uygun okuma metinleri sadece doğru-yanlış, var-yok ya da çoktan seçmeli sorular üzerinden değil bir de noktalama üzerinden işlenmelidir. Metinler sınıf içinde okutulurken noktalama işaretlerine uygun olarak okunması, vurgulanması istenmelidir.

- Öğrenciye konuyla ilgili olarak başta TDK yayınları ve internet sitesi olmak üzere kaynaklık edecek materyaller gösterilmelidir. Böylece öğrenci gerektiğinde en güvenilir bilgiyi kendisi direkt edinebilmelidir.

• Noktalama işaretleriyle ilgili en az bir ara sınavda ya da kur sınavlarının birinde bir puanlık bir soru sorulmalı, yazılı anlatım sınavlarında puan kriterlerine noktalama işaretleri de eklenmelidir.

Böylelikle öğretmenler üzerlerine düşen sorumlulukları tam anlamıyla yerine getirecek, öğrenciler de yazma becerisinin bir bölümü olan noktalama işaretlerini doğru ve etkin şekilde öğrenecektir.

Kaynaklar

Aykaç, N. (2018). Yükseköğretim Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarında Noktalama İşaretlerini Kullanmama Nedenleri (Dicle Üniversitesi Ergani Myo Örneği). *Journal Of Social And Humanities Science Research*, 2018 Vol:5 / Issue:27, 2761-2769

Bağcı, H. ve Başar, U. (2013). Yazma Eğitimi. *Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı* içinde, Ed: M. Durmuş ve A. Okur, 309-331.

Biçer, N., Çoban, İ., ve Bakır, S. (2014). Türkçe Öğrenen Yabancı Öğrencilerin Karşılaştığı Sorunlar: Atatürk Üniversitesi Örneği. *Journal Of International Social Research*, 7(29), 125-135.

Çakır, İ. (2010). Yazma Becerisinin Kazanılması Yabancı Dil Öğretiminde Neden Zordur? *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 164-176.

Ergin, S. (2009). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Noktalama İşaretlerini Kullanma Becerileri. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara.

Erten, C. (1959). *Örneklerle Noktalama* (3. Baskı). İstanbul: Bilgin Çocuk Yayınları.

Genç, H. N. (2017). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazma Eğitimi Bağlamında Yazım Ve Noktalama. *Dil Dergisi*, 168(2), 31-42.

Gündoğdu, R. (2013). *Öğrenmenin Doğası ve Temel Kavramlar*. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.researchgate.net/profile/Rezzan-Guendogdu/publication/315387376_ogrenmenin_dogasi_ve_temel_kavramlar/links/58cfb40f458515b6ed8c13e5/ogrenmenin-dogasi-ve-temel-kavramlar.pdf Erişim Tarihi: 28.11.2022

Kara, E. (2010). Yazım, Noktalama Ve Dil Bilgisel Becerileri Kazandırma Bakımından 6. 7. 8. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitaplarının İncelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*, Erzincan.

Karakoyun, M. E. (2010). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerine Noktalama İşaretlerinin Öğretiminde İşbirlikli Öğrenme Tekniklerinden Jıgsawı'nın Akademik Başarıya Etkisi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*, Erzurum.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.

Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Aksoy, Ö. (2012). *Yazılı ve Sözlü Anlatım* (9. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (2004). *Türkçe Öğretimi* (7. Baskı). Ankara: Engin Yayınları.

Kırbaş, B. (2010). Yeni Türkçe Ders Programına Göre İlköğretim Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Yaratıcı Yazma Çalışmalarının Yazım Noktalama ve Planlama Açısından Değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*, Erzurum.

Maden, A. (2013). Aktif Öğrenme Tekniklerinin İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Yazım Ve Noktalama Kuralları Başarısı ve Derse Karşı Tutumlarına Etkisi. *Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*, Erzurum.

Memiş, M. & Kansızoğlu, H. B. (2022). Türkçe Öğrenenlerin Noktalama İşaretlerinin Kullanımı Konusundaki Yetkinlik Düzeyleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(33), 54-72.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). *Avrupa Dilleri İçin Ortak Başvuru Metni*, öğrenme-öğretme-değerlendirme. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.

Özeren, M. (2019). Türk Dünyasında Ortak İmlâ (Yazım) Sorunu. *Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi (TÜRKLAD)*, 3 (1), 104-121 . DOI: 10.30563/turklad.515705

Sever, E. ve Memiş, A. (2013). Süreç Temelli Yazma Modellerinin İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Yazım-Noktalama Becerisine ve Yazma Eğilimine Etkisi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9), 243- 259.

Tağa, T. ve Ünlü, S. (2103). Yazma Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar Üzerine Bir İnceleme. *Turkish Studies*, 8(8), 1285-1299.

Tiryaki, E. N. (2013). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazma Eğitimi. *Türkiye: Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 38-44.

Tiryaki, E.N. (2017). Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Öğrencilerin Metin Oluşturma Becerilerinin ve Sorunlarının Belirlenmesi, *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 19, Sayı 1, 21-32, e-ISSN 2148-7510 dergipark.gov.tr/erziefd Doi numarası: 10.17556/erziefd.300077

Türk Dil Kurumu, <https://www.tdk.gov.tr/icerik/yazim-kurallari/noktalama-isaretleri-aciklamalar/> Erişim Tarihi: 30.11.2022

Uludağ, E. (2002). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama Beceri Düzeyleri. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 97-114.

Ungan, S. (2007). Yazma Becerisinin Geliştirmesi ve Önemi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 461-472.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Etik, Beyan ve Açıklamalar

1. Etik Kurul izni ile ilgili;

Bu çalışmanın yazar/yazarları, Etik Kurul İznine gerek olmadığını beyan etmektedir.

2. Bu çalışmanın yazar/yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedir.

3. Bu çalışmanın yazar/yazarları kullanmış oldukları resim, şekil, fotoğraf ve benzeri belgelerin kullanımında tüm sorumlulukları kabul etmektedir.

4. Bu çalışmanın benzerlik raporu bulunmaktadır.